

ՎԱԽԱՆԱՎԵՑ ՎՐԱՑ ՀԱՆՐԱԲԱՆԱՎ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԶԱՆՍՈՒԴ ՉԱՐԿՎԻԱՆԻՆ

Նոյեմբերի 7-ին, երկարատեղ, ծամր հիվանդությունից հետո, կյանքի 86-րդ տարում վախճանվեց վրաց գրականության դասական, բանաստեղծ Զանսուդ Չարկվիանին:

Զ.Չարկվիանին իր պոեզիայում դաստիարակել է երիտասարդ շատ սերունդների: Նրա առաջին բանաստեղծությունը հրապարակվել է 1947 թվականին: Բանաստեղծությունների առաջին ժողովածուն կոչվել է «Մի գիշերվա լոռությունը»: Զանսուդ Չարկվիանու բանաստեղծությունները թարգմանվել են հայերեն՝ ինչպես Թթվածիում, այնպես էլ՝ Երևանում, նաև այլ լեզուներով:

Տարբեր տարիներին նա եղել է «Յիսկարի», «Դիլա», «Դրոշա» գրական համդեսների գլխավոր խմբագիր, «Էսորիդային Վրաստան» հրատարակչության տնօրին, Վրաստանի խորհրդարանի երրորդ եւ չորրորդ գումարումների պատգամավոր: Արժանացել է Գալակտիոն Տարիձեի, Շոքա Ռուսավելու, Շալվա Դադիանու գրական մրցանակների: Թթվածիու ֆիլիարմոնիայի մեջ դահլիճի առջեւ տեղադրված են Զանսուդ Չարկվիանու եւ նրա որդու՝ կոմպոզիտոր եւ երգիչ Սամուկա Չարկվիանու աստղերը:

Նոյեմբերի 9-ին, Թթվածիու Սուլը Երրորդության տաճարում անցկացված քաղաքացիական հոգեհանգստից հետո, նրան հուղակավորեցին Մթածմինդայի վրաց գրողների պամբեռում:

«Վրաստան» թերթի խմբագրությունը՝ իր եւ ընթերցողների անունից, իր վշտակցությունն է բերում վրաց գրականության դասական, համրածանաչ բանաստեղծ, վրաց-հայկական բարեկամության նվիրյալ Զանսուդ Չարկվիանու մահվան կապակցությամբ եւ ցավակցում է հանգուցյալի հարազատներին ու մերձավորներին:

ԶԱՆՍՈՒԴ ԿՈՐՈՒՏԸ ՈՐՔԱՆ ՎՐԱՑՈՒՆ Է, ՆՈՒՅՆՔԱՆ ԷԼ՝ ՀԱՅԻՆԸ

Վրաց անվանի բանաստեղծ, հայ գրականության եւ հայ ժողովրդի մեջ բարեկամ Զանսուդ Չարկվիանու երկրային կյանքի ավարտի, այս աշխարհից մեկնումի լուրը ս. թ. նոյեմբերի 7-ին հասավ մեզ: Դա լուր չեր, բոք եր, մահվան բոք...

Զանսուդ ջան, դու ճշմարիտ վրացի էիր՝ անխառն արյամբ: Դայի հետ եղայրություն անելը դու դիտում էիր որպես հոգեւոր ժառանգություն, որպես Աստծոն նվեր, որպես առաքելություն ու առաքելություն, որպես հավիտենական երթի մեջ մնալու երաշխիք: Ականջիս տակավին հնչում է տարիներ առաջ ասած քո խոսքը, որ խոստվանություն է: «ՄորիսՓողիշվիլին էլ, ես էլ գրեթե բաց չեմք բոլել թեկուզ մի Վարդատոն: Ոչ միայն Սայաթ-Նովայի, այլև մեր եղայրների սերը, մեր եղայրներին հանդիպելու ցանկությունն է մեզ բերում Սուլը Գեւորգ Եկեղեցու բակ»:

Ոչ մի բան քո կյանքում ստվորական չեր. վայելուչ էր տեսքը, հայացը արծվային էր, միտք՝ հեռագնա: Երբեք դու Դայաստան չեկար՝ քեզ հյուր համարելով, որպես հովեկ, չեկար այնպես, ինչպես գալիս են շատերը: Գալուց առաջ ասում էիր. «Ես Դայաստան պիտի մտնեմ ավերակված Զվարթնոցով»: Եվ երբ գալիս էիր առնչվել հայ հողագործի հետ, հայ հացթուսի, ձկնորսի հետ: Գտնում էիր մոռացված մեկին ու հետո զրուցում, լուսանկարվում: Դու ոչ միայն ժամանակակից բանաստեղծներ Պարույր Սեւակով, Շովիաննես Շիրազով, Դանի Սահյանով, այլև պարզ, հասարակ, խոնար մարդկանցով ճանաչեցիր հայ ժողովրդին: Մեր մեջ գալով, մեզնից մեկն էիր դառնում դու: Ասում եմ՝ դու, բայց ինձ հանար, այդ «դուն», մի ողջ վրաց ժողովրդ, իրաշքների մի երկիր, որին Վրաստան են կոչում, այդուն՝ Վրաստանում, ինչպես գործ Մկրտիչ Սարգսյան ասում էր, հայն ու Վրացին, Վրացին ու հայը, ոչ թե ապրում են կողդ-կողքի, այլ մինչյան մեզ: Եսկ դու, Զանսուդ ջան, մեր եղայրությանն անդրադառնութիւն, պատվիրանի կարգով ասում էիր. «Միայն եւ միայն համախմբվածություն... ինչպես երկվորյակ եղայրներն են կարուում իրար եւ չեն կարող մնալ առանց մեկը մյուսի, այնպես էլ Քարելոսի ու Դայոսի զավակները չեն կարող ապրել առանձին-առանձին: Մեր միասնությունը մեր պատմությունների հնագույն լինելու, մեր հավատի մեջ է: Առանց հավատի սեր չկա: Մեր սերը քրիստոնեական է, մեր սերը պատմական է: ...Մեր տերը աշխարհում մենք ենք լինելու, պետք է մենք նեցուկ հանդիսանանք իրար: ...Մեր վրկությունը միայն ժամանակ կգա, երբ Վրացին ինքն զոհաբե-

ՄԻ ՊԱՅՄԱՆՈՎ

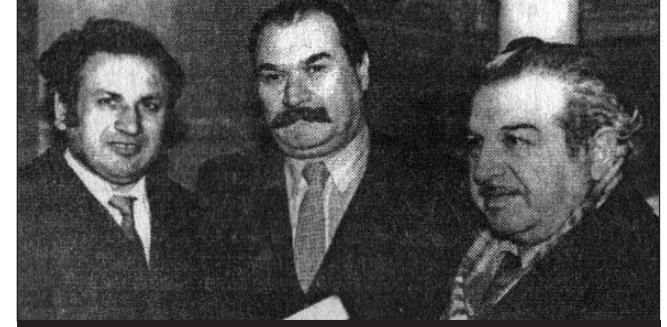
Զուր տուր ծարավին,
Թող լեզուն թոջի,
ճանապարի ցույց տուր
Սոլորյաներին թափառաշրջիկ,
Զանհանգստանաս,
Մինչեւ որ պարտքրդ իսպառ չփակես,
Մրկիր վազը,
Որ գինի տա քեզ:
Օգմիր ինձ՝ գտնել իմ եղայրներին,
Որ օտար հողում ինձ են սպասում,
Օգմիր մայր հողում ամփոփել նրանց
Մասունքները սուրբ...
Եվ թույլ տուր ասել,
Որ արժե ապրել այս երկրում իրոք:
Դետո... կզնամ,
Թե ուր կզնամ, դա կամքն է Տիրոք:
Թարգմ.՝ Գագիկ Դավթյանի

որ հանուն Դայաստանի, եւ հայը՝ հանուն Վրաստանի: Այնպես որ, մեզ չեն կարող սպասել: Մենք կարող ենք մերներ մեկս մյուսի համար, բայց ուրիշները մեզ չեն կարող սպասել, եթե միասին լինենք: Միայն թե էջմիածինի ու Սվետիսից խովելիի զանգերը դողանջեն. «Միասին, միասին, միասին»:

Դիրավի, միմիհայն այս մտածողության տեր, միմիայն այս մտածողությամբ առաջնորդվող զավակը կարող է, համարվելով ազգինը, ազգ ներկայացնել: Միմիայն այս մտածողության տեր Վրացին իրավամբ, հավասարապես, համարվելու է նաև հայ ժողովրդի զա-

վակ: Այնպես որ, Զանսուդի որդքան վրացունը է, նույնքան է հայինը: Զանսուդը մեր մեջ է՝ որպես եղայր, մեր մեջ է որպես ազնիվ հոգի, մեր մեջ է որպես մենք: Մեր «մենք»-ի մեջ է Զանսուդ Չարկվանին:

Եղայր իմ, Ավդիդի որդի, Չարկվանների ազնվական տոհմի զավակ, դու ապրել ես այնպես, ինչպես վայել է Աստու պատկերով ծնվածին: Շովիաննես Շիրազը չէր սխալվում, երբ գրում էր. «Մահ, զգիտեմ, կա՝ թե չկա»: Անշուշտ, քո շիրմին այցելողները շարունակ լինելու են, սակայն, դու էլ, դու էլ այնտեղ չես, հոգին հող չի մտնում: Ուստի, քո պարագային էլ, ասվելու ք քրիստոնյա աշխարհին հայտնի խոսքի հանգույն. «Այստեղ Զանսուդը

Զանսուդ Չարկվանին Վրահայ գրողներ (ձախից) Օքրո Օքրոյանի և Սոս Սիմավորյանի հետ: 1985թ.

չկա, փնտրեցեք նրան ողջերի մեջ»: Դիրավի, մենուս են միայն նրանք, ովքեր մինչեւ մահը, այստեղ՝ այս աշխարհում, աշխարհի կերպն ընդունելով, մեռած են, հոգվ մեռած: Դու այդ վաղանցուկ աշխարհի հետ չէիր, Շոքա Ռուսաթավու, Իլիա ճավագավածի, Գալակտիոն Տարիձեի..., Սայաթ-Նովայի հետ էիր. Կահան Տերյանի հետ: Դու հայ եւ վրաց ժողովուրդների բարեկամության օրինակը տալիս էր քո կյանքով ու գործով: Բարի ենք իիշելու քեզ, քանի որ բարի էր, բարի գործով հարստացած:

Ահա այս է սրտի խորքից ասված իմ խոսքը՝ որպես եղայր կակիծ, որպես հայ գրողների, հայ մտավորականության ու հայ ժողովրդի սիրո, ցավի ու միմիթարության արտահայտություն: Մնացյալը մեր ու մեր սերունդների հոգիների հաղորդակցությամբ է, սերունդներ, որ գալու եւ լսելու են այն, ինչ ասել են իրենց նախմիթը, լսելու են անելու են այն, ինչ արել են իրենց նախմիթը՝ իիշելով ու հնչեցնելով նաև Զանսուդ Չարկվանին պատգամը. «Միասին, միասին, միասին»:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՇՈՎԱՄԱՅԱՆ
ք. Երևան

